

Streszczenie

Tematem niniejszej rozprawy są powiązania identyfikacji z grupą religijną ze zorientowaniem religijności na to co tradycyjne lub charyzmatyczne.

Podstawę teoretyczną badań stanowi czterowymiarowy model identyfikacji z grupą Roccas i współpracowników (2008) wyodrębniający jej cztery rodzaje: ważność, zaangażowanie, poczucie wyższości i podporządkowanie. W grupach religijnych wydaje się istotne uwzględnienie rodzaju identyfikacji wprost odwołującego się do religijności, która może być motywem dołączenia do grupy oraz tym, co łączy poszczególnych członków. Dokonuje się to poprzez system znaczeń, jaki jest dostarczany przez religię przy udziale grupy współwyznawców, którzy modelują pewne sposoby myślenia i zachowania. Ważnym obszarem, w którym dokonuje się tworzenie tożsamości, są grupowe praktyki religijne, które mogą być zorientowane charyzmatycznie lub tradycyjnie. Szczególnymi możliwymi rodzajami identyfikacji jest kolektywny narcyzm rozumiany jako przesadne emocjonalne inwestowanie w wielkość własnej grupy, w jej pozytywny wizerunek i jednocześnie przesadne oglądanie się na ocenę z zewnątrz, a także inkluzja grupy w siebie jako miara wspólnotowości i bliskości.

Badania przeprowadzono wśród różnych grup religijnych działających w obrębie Kościoła Rzymskokatolickiego ($N = 290$). Skoncentrowano się zwłaszcza na osobach z grup charyzmatycznych oraz osobach związanych z Tradycją Łacińską, które różnią się przede wszystkim orientacją religijną: charyzmatyczną lub tradycyjną.

Wykorzystano dostępne metody kwestionariuszowe w języku polskim: *Skala narcyzmu kolektywnego* (CNS) Golec de Zavala i in. (2009), *Skala centralności religijności* (C-15) Hubera (2003) w opracowaniu Zarzyckiej (2007). Na potrzeby badania skonstruowano metodą confirmacyjnej analizy czynnikowej skalę *Identyfikacja z grupą religijną* (IGR). Zaadaptowano także testy psychologiczne opublikowane w języku angielskim: *Francis-Louden Charismatic Orientation Scale* (OCh), *Francis-Louden Traditional Catholic Orientation Scale* (OT) Francisca i Loudena (2013), a także *Inclusion of Community in Self Scale* (ICS) Mashek, Cannaday i Tangney (2007).

Przeprowadzone analizy ukazały różnice w orientacji religijnej osób z różnych grup religijnych oraz liczne powiązania identyfikacji z grupą religijną z orientacją charyzmatyczną i tradycyjną. Oznacza to, że zarówno fenomen charyzmatyczny, jak i religijność tradycyjna, znajduje odzwierciedlenie w stosunkach wewnątrz- i międzygrupowych. Stwierdzono także mediującą rolę inkluzji grupy w siebie w wyjaśnianiu tych powiązań, zwłaszcza w grupach charyzmatycznych i u kobiet. Narcyzm kolektywny jest częściowym mediatorem związków orientacji religijnej i identyfikacji z grupą, szczególnie u osób z grup charyzmatycznych. Wysoki poziom narcyzmu kolektywnego u osób z Tradycji Łacińskiej nie jest powiązany z ich religijnością.

Uzyskane rezultaty pozwalają dokładniej opisać rolę preferencji określonych praktyk religijnych w kształtowaniu się tożsamości społecznej charyzmatyków i tradycjonalistów oraz dzięki skonstruowanej skali IGR otwierają szerszą perspektywę kolejnych badań psychospołecznego funkcjonowania osób w grupach religijnych.

Summary

The subject of this study is connection between two factors: identification with religious group and religious orientation – charismatic and traditional.

The theoretical background of this research is four-mode model of identification with groups proposed by Roccas (2008). This model describes identification in four modes: importance, commitment, superiority and deference. In case of small religious groups it is compelling to append the mode of identification which refers directly to religion. This by common system of guiding beliefs and symbols, religion ought to serve a uniquely function in shaping psychological and social processes. Religious practices, which can be charismatic or traditional, play an important role in creation of in-group identity.

A distinctive probable kind of identification is collective narcissism – an emotional investment in an unrealistic belief about in-group greatness – and inclusion group in self which assesses community connectedness and closeness.

The research involved 290 people from different religious groups in Catholic Church. The main domain was charismatic groups represented by Catholic Charismatic Renewal and attendees of Latin Masses (Traditionalists Catholics). This group differ with religious orientation: charismatic or traditional.

Five questionnaires were used in this study. Two of them was available in polish: *Collective Narcissism Scale* (CNS) by Golec de Zavala (2009), *The Centrality of Religiosity Scale* (CRS) by Huber (2003) translated by Zarzycka (2007). To assess the main variable in this research was constructed *Identification with Religious Group Scale* (IGR) by confirmatory factor analysis. Next two questionnaires were translated into polish: *Francis-Louden Charismatic Orientation Scale* (OCh), *Francis-Louden Traditional Catholic Orientation Scale* (OT) by Francis and Loudon (2013), and *Inclusion of Community in Self Scale* (ICS) by Mashek, Cannaday and Tangney (2007).

The analyzes showed differences in religious orientation between religious groups and numerous connections between identification with religious group and charismatic or traditional orientation. It was displayed that charismatic phenomenon and traditional religiosity have repercussion in in-group and inter-group processes. The mediation role of collective narcissism was revealed in explaining relations between religious orientation and group identification – especially in charismatic groups members and in women. A high level of collective narcissism in Traditionalists Catholics is not related to religiosity.

The results allow to accurately describe the role of preference of religious practices in shaping social identity in charismatic an traditional Catholics. New constructed questionnaire enables next researches on psychosocial functioning of religious groups members.